

Економіка

УДК 336.74:336.7:330.131.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19434657>

**Фінансові інструменти підтримки інвестиційної активності як фактор
зниження ризиків в умовах воєнної економіки**

Нагірний Ярослав,

аспірант ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», Україна

<https://orcid.org/0009-0002-3214-6541>

Прийнято: 11.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

***Анотація.** У статті досліджено теоретичні засади та практичні моделі застосування фінансових інструментів підтримки інвестиційної активності в умовах воєнної економіки. Розкрито сутність воєнної економіки як крайнього випадку мобілізації ресурсів та визначено її вплив на трансформацію інвестиційного середовища: формування комплексу фізичних, правових, фінансових, операційних та суверенних ризиків, що суттєво стримують притік капіталу. Систематизовано основні види фінансових інструментів – страхування воєнних ризиків, державні гарантії та компенсації, пільгове кредитування, податкові стимули, механізми змішаного фінансування та державно-приватне партнерство – з погляду їхньої спроможності знижувати специфічні ризики інвестування під час збройного конфлікту. Проаналізовано міжнародний досвід фінансової підтримки інвестицій у країнах, що перебували або перебувають у стані збройного конфлікту (Ізраїль, Хорватія, Колумбія, Руанда), та виявлено ключові фактори успіху інвестиційної політики, зокрема роль інституційних реформ,*

євроінтеграційних стратегій та оборонно-технологічних кластерів. Здійснено критичну оцінку ефективності діючих в Україні інструментів стимулювання інвестицій у 2022–2025 роках, зокрема програми «Доступні кредити 5-7-9 %», грантової програми «ЄРобота», діяльності Експортної кредитної агенції та Фонду часткового гарантування кредитів. Встановлено, що жоден окремий інструмент не здатний подолати комплекс інвестиційних бар'єрів воєнного часу, а ефективність залежить від пакетного поєднання заходів зниження ризику, здешевлення капіталу та зміцнення інституційних гарантій. Обґрунтовано перспективну модель фінансової підтримки інвестицій, що включає створення національного пулу страхування воєнних ризиків, розвиток змішаного фінансування, активізацію державно-приватного партнерства, розбудову внутрішнього ринку капіталу та забезпечення інституційних передумов захисту прав інвесторів. Наголошено на необхідності синтезу міжнародних практик із національними ініціативами для формування цілісної стратегії залучення капіталу.

Ключові слова: фінансові інструменти, інвестиційна активність, воєнна економіка, страхування воєнних ризиків, державні гарантії, пільгове кредитування, змішане фінансування, державно-приватне партнерство, відбудова економіки, інвестиційний клімат.

Financial Instruments for Supporting Investment Activity as a Factor in Reducing Risks in a Wartime Economy

Yaroslav Nahirnyi,

Postgraduate Student, Lviv University of Business and Law, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0002-3214-6541>

Abstract. *The article examines the theoretical foundations and practical models of applying financial instruments to support investment activity in a wartime economy. The essence of a wartime economy as an extreme case of resource mobilization is revealed, and its impact on the transformation of the investment environment is determined: the formation of a complex of physical, legal, financial, operational, and sovereign risks that significantly restrain capital inflows. The main types of financial instruments – war risk insurance, state guarantees and compensations, concessional lending, tax incentives, blended finance mechanisms, and public-private partnerships – are systematized in terms of their capacity to mitigate specific investment risks during armed conflict. International experience of financial support for investments in countries that have been or are currently in a state of armed conflict (Israel, Croatia, Colombia, Rwanda) is analyzed, and key success factors of investment policy are identified, including the role of institutional reforms, European integration strategies, and defense-technology clusters. A critical assessment of the effectiveness of investment stimulation instruments operating in Ukraine during 2022–2025 is carried out, including the "Affordable Loans 5-7-9 %" program, the "eRobota" grant program, the Export Credit Agency, and the Partial Credit Guarantee Fund. It is established that no single instrument can overcome the complex investment barriers of wartime, and that effectiveness depends on a package combination of risk reduction measures, capital cost reduction, and strengthening of institutional guarantees. A prospective model of financial support for investment is substantiated, including the creation of a national war risk insurance pool, development of blended finance, activation of public-private partnerships, development of the domestic capital market, and ensuring institutional prerequisites for the protection of investor rights. The necessity of synthesizing international practices with national initiatives to form a comprehensive strategy for attracting capital is emphasized.*

Keywords: *financial instruments, investment activity, wartime economy, war risk insurance, state guarantees, concessional lending, blended finance, public-private partnership, economic recovery, investment climate.*

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія, розпочата проти України у лютому 2022 року, поставила національну економіку в умови, за яких традиційні механізми стимулювання інвестиційної діяльності виявилися недостатніми. Воєнна економіка – система господарських відносин, підпорядкованих завданням оборони та виживання держави – кардинально змінює ризик-профіль інвестиційного середовища. Фізичне знищення активів, валютні обмеження, мобілізаційний тиск на трудові ресурси, зниження суверенних кредитних рейтингів та невизначеність щодо тривалості конфлікту формують комплекс бар'єрів, які відлякують як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів. Водночас інвестиції залишаються безпосередньою умовою виживання економіки та основою повоєнного відновлення.

Фінансові інструменти підтримки інвестиційної активності – державні гарантії, страхові механізми, пільгове кредитування, податкові стимули, гранти, компенсації та механізми змішаного фінансування – покликані або здешевити вартість капіталу, або згладити ризики інвестування. Причинно-наслідковий зв'язок між застосуванням конкретного інструменту та зниженням певного ризику (фізичного, правового, фінансового, операційного, суверенного) і становить сутність фактора зниження ризиків, що підвищує готовність інвестора вкладати кошти. Проблема полягає у тому, що за умов воєнної економіки жоден окремий інструмент не здатний самотійно подолати комплекс інвестиційних бар'єрів, а відсутність системного підходу до їх комбінування знижує загальну ефективність державної інвестиційної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансового інструментарію стимулювання інвестицій привертає дедалі більшу увагу дослідників, особливо у зв'язку з воєнними та кризовими умовами. М. Гапонюк та М. Стефанішин (2024) дослідили фінансові інструменти залучення іноземних інвестицій в Україні, акцентуючи увагу на механізмах подолання недовіри зовнішніх інвесторів до країни, яка перебуває у стані збройного конфлікту [1]. М. Ф. Гончаренко, Л. П. Червінська та Г. І. Скиба (2025) розглянули регіональний вимір проблеми, зосередившись на фінансових інструментах зміцнення інвестиційної привабливості регіонів України в умовах сталого розвитку, що є актуальним з огляду на нерівномірність впливу бойових дій на різні території [2].

О. Демченко (2021) проаналізувала фінансові інструменти розвитку територіальних громад, окресливши потенціал місцевих облігацій та грантових механізмів для стимулювання інвестиційної діяльності на рівні громад [3]. Є. Тіщенко (2025) безпосередньо досліджує фінансові інструменти управління інвестиційними ризиками в процесі відбудови економіки України, пропонуючи класифікацію ризиків та відповідних інструментів їх мінімізації [4]. О. В. Ареф'єва (2025) розглянула зв'язок капітальних інвестицій з цілями сталого розвитку, дослідивши фінансові інструменти стимулювання інвестиційної діяльності та виклики, що їх обмежують [5].

Н. Розумович та Р. Куцеля (2025) охарактеризували сутність та складові державної інвестиційної політики, наголошуючи на необхідності комплексного підходу до формування системи стимулів [6]. К. Б. Козак, Н. В. Лагодієнко, Р. П. Мудрак та Т. Ф. Ларіна (2025) дослідили трансформацію інвестиційної політики під час війни та у період післявоєнного відновлення [7]. О. Нечипорук (2021) запропонувала класифікаційні ознаки інструментарію інвестиційної політики держави, створюючи методологічну базу для систематизації механізмів впливу [8]. І. Нечаєва (2025)

проаналізувала інноваційні інструменти інвестування регіональних програм та проєктів, зокрема у частині змішаного фінансування та концесійних механізмів [9]. А. Мунько (2023) дослідив фінансові інструменти розвитку громад, обґрунтовуючи необхідність відходу від бюджетного патерналізму на користь ринкових механізмів залучення капіталу [10].

Попри значний доробок вітчизняних науковців, проблема комплексної оцінки ефективності пакету фінансових інструментів саме в умовах активних бойових дій залишається недостатньо розробленою. Більшість досліджень зосереджується на окремих інструментах або на повоєнному відновленні, тоді як питання синергії інструментів у період триваючого конфлікту потребує поглибленого вивчення, зокрема із залученням порівняльного аналізу міжнародного досвіду.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження фінансових інструментів підтримки інвестиційної активності як фактора зниження ризиків в умовах воєнної економіки та обґрунтування перспективної моделі їх застосування для України. Для досягнення мети поставлено такі завдання: розкрити теоретико-методологічні засади впливу воєнної економіки на інвестиційне середовище; систематизувати фінансові інструменти підтримки інвестицій за механізмом дії та здатністю знижувати конкретні ризики; проаналізувати міжнародний досвід фінансової підтримки інвестицій в умовах конфліктів; здійснити критичну оцінку ефективності інструментів стимулювання інвестицій в Україні у 2022–2025 роках; запропонувати перспективну модель фінансової підтримки інвестицій для воєнної та повоєнної економіки.

Виклад основного матеріалу. Воєнна економіка являє собою крайній випадок мобілізації ресурсів: усі виробничі потужності переорієнтовуються на потреби оборони, а пріоритети господарювання кардинально змінюються [11]. Дослідження воєнних конфліктів наголошують на стійкості економік під час

війн (resilience economics) та на особливостях функціонування конфлікт-орієнтованих систем. Порівняно з мирним часом інвестиційне середовище зазнає радикальної зміни ризик-профілю: для інвестора ключовими стають фізичні ризики (знищення майна та інфраструктури), правові (обмеження у зв'язку з воєнним станом, мораторії на стягнення боргів), фінансові (валютні обмеження, висока інфляція, заборона репатріації прибутку), операційні (мобілізація працівників, логістичні розриви, енергетична нестабільність) та суверенні (зниження кредитних рейтингів, загроза дефолту).

Воєнна економіка відрізняється від кризової (без бойових дій) та від економіки надзвичайного стану (одиночні надзвичайні ситуації) саме мобілізаційним характером і специфічними ризиками. Аналогічно, інвестиційна активність (обсяги та структура інвестицій) відрізняється від інвестиційного клімату (загальні умови) та інвестиційної привабливості (суб'єктивна оцінка інвесторами). Фінансові інструменти підтримки інвестицій відмінні від фіскальних стимулів (зміни бюджетно-податкової політики), заходів монетарної політики (центрально-банківські інструменти) та загальної інвестиційної політики як такої.

Емпіричні дані підтверджують руйнівний вплив конфліктів на інвестиційну активність. До повномасштабної війни Україна мала 4,7 % ВВП чистих надходжень прямих іноземних інвестицій (ПІІ) за 2003–2013 роки, однак після початку конфлікту на Донбасі у 2014 році показник впав до 0,6 % ВВП, а у 2015 році спостерігався чистий відплив капіталу [12]. За даними Світового банку, МВФ та ЮНКТАД, війни загалом пригнічують ПІІ та капітальні вкладення: непевність спонукає компанії відмовлятися від інвестицій, як продемонстрували Chevron і Shell, згорнувши проєкти в Україні [12]. Разом із тим формується парадокс: війна знищує активи, але водночас відкриває нові можливості. Розвиток оборонної промисловості, програми відбудови, релокація виробництв та імпортозаміщення стимулюють окремі

галузі й створюють унікальні проєкти – від масштабних реконструкцій до зеленої енергетики. У фахових джерелах наголошується на необхідності будувати довіру, безпеку та сильні інститути як основу для інвестицій і стабільності [13].

Систематизація фінансових інструментів підтримки інвестиційної активності за механізмом дії дає змогу виокремити п'ять основних груп. Першу групу складають інструменти зниження ризику втрат, передусім страхування воєнних ризиків. Українська Експортна кредитна агенція (ЕКА) з 2024 року надає можливість страхувати інвестиції від ризику війни за умови залучення щонайменше 10 % іноземного капіталу до проєкту [14]. На міжнародному рівні Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA, частина Групи Світового банку) підписало угоду про гарантії до 40,85 млн євро для банку ProCredit в Україні, що стало першим кроком до відновлення страхового покриття для фінансового сектору [15]. Приватний страховик ARX запустив покриття воєнних ризиків до 50 млн доларів (пошкодження ракетами, безпілотниками тощо) [14].

До першої групи належать також державні компенсації: у грудні 2025 року уряд ухвалив постанову про часткову компенсацію зруйнованого майна підприємств (до 10 млн грн на компанію) та премій із воєнного страхування (до 1 млн грн) під егідою ЕКА [16]. Компенсаційні програми спрямовані на покриття фактичних втрат бізнесу, однак запускаються із затримками, а комерційне страхування воєнних ризиків доступне лише кільком великим підприємствам та банкам.

Другу групу утворюють інструменти здешевлення капіталу – пільгове кредитування та грантові складові. Програма «Доступні кредити 5-7-9 %», розпочата у довоєнний період, була адаптована під умови війни: від 2022 року банки пропонують кредити під 0–7 % річних на інвестиційні проєкти, де різницю покриває держава [17]. Національний банк рефінансує банки для

довгострокового кредитування та розширює інструментарій під позики малому й середньому бізнесу. Змішане фінансування (blended finance) доповнює кредитні програми грантовою складовою: донорські кошти інтегруються через програму «Робота» та фонд кредитних гарантій, утворюючи частковий безповоротний внесок. Такий підхід знижує вартість капіталу та гальмує ризики за рахунок часткового фондування з держбюджету або донорських коштів [17]. Попри це, обсяги фінансування за програмою «5-7-9 %» значною мірою спрямовуються на кредити оборотного капіталу, а не на інвестиційні проєкти, і далеко не всі банки активно кредитують у прифронтових регіонах.

Третю групу становлять податкові стимули: інвестиційні податкові кредити, прискорена амортизація обладнання (особливо у зелених технологіях), звільнення від податку на прибуток у 7–10-річний період для резидентів індустриальних парків, а також спеціальні режими оподаткування підприємств оборонно-промислового комплексу та ІТ-сектору. Зазначені заходи підвищують внутрішню прибутковість проєкту, проте є стандартними, і в умовах війни їхній ефект ускладнюється зростаючими фіскальними потребами бюджету. Четверту групу формують інструменти залучення іноземних інвестицій – передусім двосторонні інвестиційні угоди (BIT) і програми міжнародних фінансових організацій (ЄБРР, ІФС, ЄІБ), які надають кредитні лінії та співінвестиції за пільговими умовами. Реальний внесок цих інструментів визначається рівнем суверенного ризику: інвестор у воєнній країні вимагатиме одночасно й гарантій повернення, й інституційних реформ для безпеки капіталу. П'яту групу складають інструменти розподілу ризику – державно-приватне партнерство (ДПП), концесії та механізми спільного інвестування з участю міжнародних інститутів розвитку. Закон № 7508 від 2025 року спростив підготовку малих проєктів ДПП для реконструкції

інфраструктури, однак фактичний обсяг реалізованих проєктів поки що незначний [18].

В умовах війни будь-який окремий інструмент працює не ізольовано, а лише в пакеті заходів: правова передбачуваність у поєднанні зі страховими та гарантійними програмами та дієздатними інституціями створює довіру значно потужніше, ніж будь-яка одна пільга. На практиці чимало інструментів перетинаються або дублюються. Фонд часткового гарантування кредитів охоплює агросектор, проте банки все одно обережно ставляться до ризикових позик. Пільгові кредити здешевлюють капітал, але якщо інвестор не впевнений у фізичній безпеці, зниження процентної ставки не вирішить головної проблеми. Страхування воєнних ризиків поступово розвивається (ЕКА, MIGA, ARX), однак поки що це одиничні кейси – масштабного ринкового страхового пулу не існує [4, 8].

Порівняльний аналіз із міжнародним досвідом дає змогу оцінити ефективність описаних інструментів у ширшому контексті. Ізраїль є класичним прикладом постійної воєнної економіки, де інвестори працюють в умовах перманентного високого ризику. Державна підтримка високих технологій та оборонки поєднується з гнучкою політикою держгарантій і потужним приватним капіталом. За оцінками, високотехнологічний сектор становить близько 17 % ВВП та 57 % експорту Ізраїлю, що частково зумовлено тісними зв'язками з оборонними розробками [19, 20]. Попит оборонного сектору, доступність венчурного капіталу та компетентна державна політика стимулювання інновацій – три фактори, що пояснюють інвестиційну стійкість країни. Навіть в умовах бойових дій ізраїльські компанії у 2025 році залучили рекордні 15,6 млрд доларів – проти 12,2 млрд у 2024 році [19]. Досвід Ізраїлю свідчить, що ефективність фінансових інструментів підвищується за наявності потужних оборонно-технологічних кластерів та культури ризику, які дозволяють одночасно підтримувати оборону й цивільну економіку.

Хорватія, яка пережила війну 1991–1995 років із падінням ВВП, вийшла з кризи завдяки прозорій євроінтеграційній стратегії. Вступ до СОТ у 2000 році та до ЄС у 2013 році стали поворотними моментами, що дали сигнал стабільності, прискорили зростання та залучили значні ПІІ [21]. Перспектива членства в ЄС для Хорватії послугувала якорем стабільності та стимулом для проведення інституційних реформ – антикорупційних заходів, поліпшення захисту права власності тощо. Колумбія, що понад півстоліття перебувала в умовах внутрішнього конфлікту, створювала зони миру та гарантійні програми для інвесторів у сільські регіони, які виходили з бойових дій, а також залучала приватний капітал в інфраструктуру через ДПП та концесії.

Аналогічні висновки випливають з досвіду Шрі-Ланки та Руанди: країни, що провели глибокі інституційні реформи (у правосудді та антикорупційній сфері), змогли залучити більше прямих інвестицій після завершення конфліктів. У Руанді після геноциду 1994 року держава активно залучала міжнародні інститути розвитку та стимулювала приватні інвестиції у критичні сектори (енергетику, ІТ), що призвело до тривалого економічного зростання. Спільним уроком є те, що довіра інвесторів формується не з одного джерела, а комплексно – через поєднання правової передбачуваності, компенсації ризику та достатньої інституційної спроможності [13, 7].

Виявлені закономірності міжнародного досвіду дають змогу критично оцінити стан справ в Україні. За даними Державної служби статистики, у 2022 році інвестиції в основний капітал скоротилися приблизно на 29 %, а реальний ВВП знизився на 28,8 % [22]. Уже в 2023 році завдяки активному бюджетному фінансуванню та міжнародній підтримці реальний ВВП зріс на 5,3 % [22], а загальний обсяг капітальних інвестицій збільшився на 52,9 %. Відновлення забезпечили стабілізація енергетики після руйнування Каховської ГЕС, державні ремонтні програми та мобілізація бізнесом ресурсів для автономного енергозабезпечення [22]. Прямі іноземні інвестиції після практично нульового

припливу у 2022 році (близько 0,5 млрд доларів) зросли у 2023 році до 4,2 млрд доларів [23], однак це становить лише 58 % від рівня 2021 року, причому близько 75 % цих коштів – реінвестований прибуток. Основними джерелами ПІІ залишаються традиційні партнери: Кіпр, Нідерланди, Великобританія, Німеччина [23, 24]. У галузевій структурі близько 30 % припадає на промисловість (насамперед харчову та хімічну), по 12 % – на сільське господарство та транспорт [24].

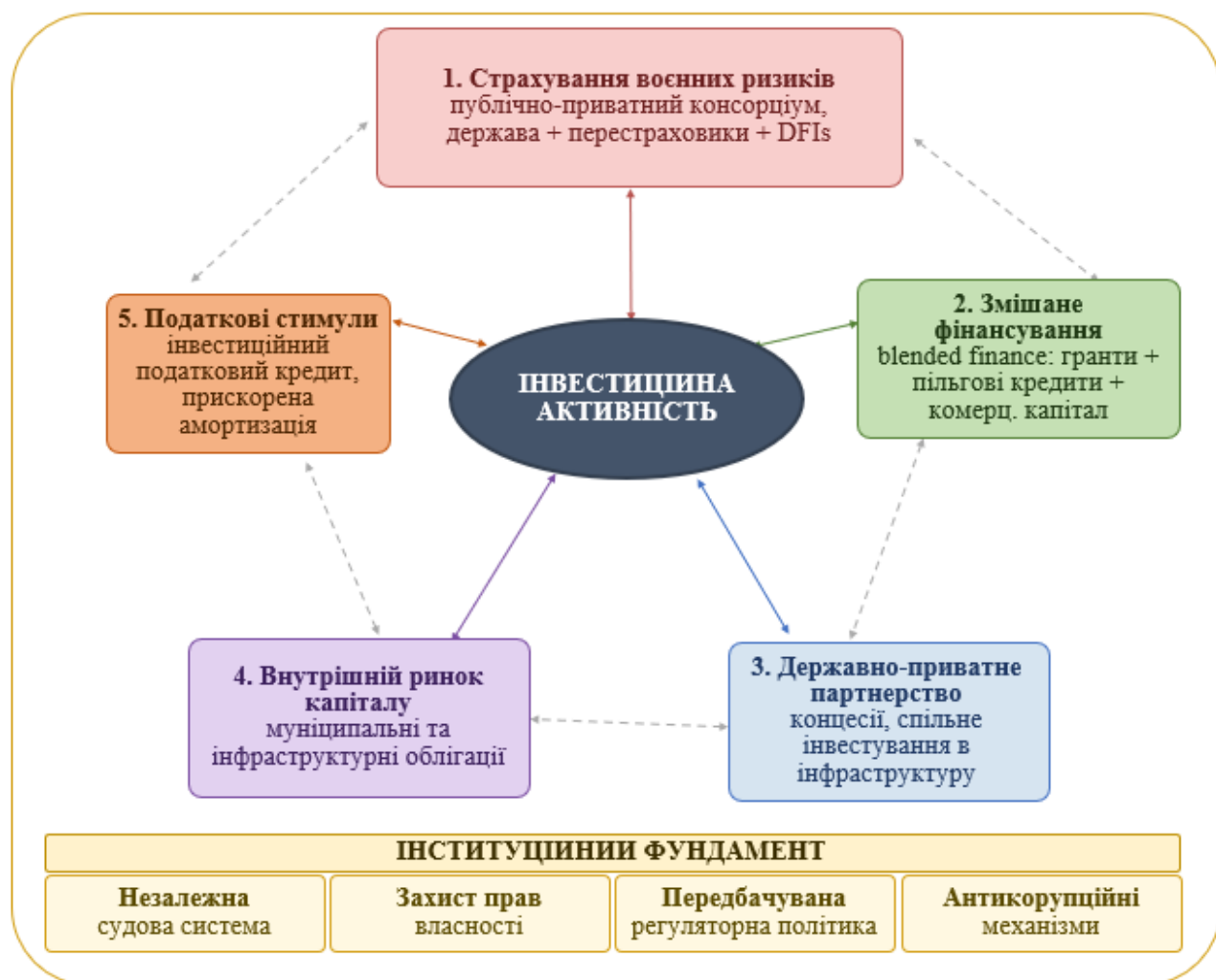
Поряд із пільговими кредитами «5-7-9 %» та грантовою програмою «єРобота» держава створила Фонд часткового гарантування кредитів (покриття до 60 % основної суми для малого й середнього бізнесу), надала звільнення від податків для індустріальних парків та підприємств оборонного комплексу, запровадила спеціальні режими для ІТ-компаній (податок 5 % від обороту). Міжнародні фінансові організації (ЄБРР, ІФС, КfW, ЄІБ) виділили кредитні лінії загальним обсягом понад 5 млрд доларів на пільгових умовах, часто з елементами грантового фінансування. Однак не всі заходи дали очікуваний ефект. За даними аналітиків, відновлення інвестиційної активності забезпечили передусім державні витрати та грантові кошти, тоді як приватний сектор залишався обережним. Кредити за програмою «5-7-9 %» переважно використано на поточні витрати та поповнення обігових коштів, а не на великі інвестиційні проекти. Фонд гарантування кредитів лишився переважно перспективним інструментом: через високу невизначеність у низці регіонів дуже мало позик фактично гарантовано.

Повноцінна система страхування воєнних ризиків для бізнесу відсутня. ЕКА та MIGA запустили окремі продукти, але комерційного пулу страхування воєнного ризику досі не створено [14, 15]. Капітальний ринок практично не функціонує: дворічне замороження біржі свідчить про слабкість механізмів залучення коштів через облігації та випуски акцій. Інститут ДПП залишається недорозвиненим – новоприйнятий закон про концесії для відбудови

інфраструктури ще не набув масового застосування [18]. Макрополітика НБУ (гнучкий обмінний курс, контрольована інфляція, регуляторні послаблення для банків) сприяє відносній стабільності, водночас валютні обмеження та висока облікова ставка (25–27 % у 2022–2024 роках) збільшують вартість капіталу і відлякують частину стратегічних інвесторів. Загалом кредитно-гарантійні та грантові програми полегшили доступ бізнесу до фінансування, але радше підтримали ліквідність малого й середнього бізнесу, ніж запустили масштабні інвестиційні проєкти. Податкові пільги для ІТ та оборонно-промислового комплексу спрацювали на збереження галузей, проте не забезпечили значного припливу нових інвестицій у реальний сектор [1, 5].

Критичний аналіз вказує на необхідність перспективної моделі фінансової підтримки інвестицій, побудованої на комплексному пакеті інструментів та зміцненні інституцій. Запропонована модель (рис. 1) охоплює п'ять взаємопов'язаних напрямів, що спираються на спільний інституційний фундамент – захист прав власності, судову реформу та антикорупційні механізми.

Примітка: пунктирні лінії означають синергетичні зв'язки між інструментами

Рис. 1. Комплексна модель фінансових інструментів підтримки інвестиційної активності в умовах воєнної економіки

Першим і ключовим елементом моделі є національний пул страхування воєнних ризиків. Ідея, запропонована Marsh McLennan на конференції URC-2023, полягає у створенні публічно-приватного консорціуму на зразок страхових пулів від терористичних загроз [25]. Механізм, у якому держава, міжнародні перестраховики та інститути розвитку гарантують покриття масштабних пошкоджень, дозволив би подолати основний бар'єр інвестування: без страхового покриття інвестори відверто визнають, що не вкладатимуться в українську інфраструктуру [25].

Другий напрям – розвиток змішаного фінансування (blended finance). Широке поєднання грантів, пільгових кредитів та комерційного капіталу здатне стимулювати великі проєкти: міжнародні фонди та агенції розвитку можуть надавати фінансування першої черги та гарантійні механізми, а приватні партнери – довгострокові кредити й власний капітал. Такий підхід довів ефективність у багатьох кризових країнах, оскільки він переспрямовує стимули, використовуючи державну та концесійну підтримку для зменшення ризиків та підвищення прибутковості інвесторів [17]. Третій напрям – активізація державно-приватного партнерства, найбільший потенціал якого зосереджений у транспортній, енергетичній та житлово-комунальній інфраструктурі. Концесійні проєкти з міжнародними гарантіями (через МФО) дозволять залучити приватні кошти у відновлення доріг та портів за умови гарантування з боку держави часткового покриття ризику інвестора.

Четвертий напрям – розбудова внутрішнього ринку капіталу. Муніципальні та інфраструктурні облігації здатні залучити приватні портфельні інвестиції для фінансування конкретних проєктів житлово-комунальної сфери та енергетики, але потребують суттєвого покращення регуляторної бази та функціонування судової системи. П'ятий напрям стосується податкових стимулів нового покоління: запровадження повноцінного інвестиційного податкового кредиту, обговорення якого тривають з 2025 року, а також розширення прискореної амортизації на зелені та оборонні капіталовкладення у поєднанні зі страховими механізмами здатні зробити прямі інвестиції у критичні сектори суттєво вигіднішими [6, 9].

Наріжною інституційною передумовою ефективності будь-якого фінансового інструменту залишається гарантія захисту прав власності. Незалежна судова система, чітке виконання рішень, передбачувана регуляторна політика та антикорупційні механізми мають бути пріоритетом. За даними опитувань, 80 % інвесторів вважають, що крім безпеки, головною

перешкодою є корупція та політична нестабільність [26]. Лише спільно закріпивши законодавчі реформи (судову, антикорупційну) та формалізувавши фінансові інструменти, можна повною мірою реалізувати потенціал України у залученні інвестицій [13, 26]. Українська воєнна економіка потребує синтезу міжнародних практик із власними національними ініціативами: створення воєнного страхового пулу, активне залучення коштів через Ukraine Facility ЄС, розвиток ДПП та ринку облігацій, а також глибока інституційна трансформація становлять єдину стратегію, яка забезпечить інвесторам достатню захищеність та мотивацію вкладатися в Україну.

Висновки

Проведене дослідження дозволяє сформулювати низку ключових висновків. По-перше, воєнна економіка породжує унікальний комплекс ризиків (фізичних, правових, фінансових, операційних, суверенних), який потребує спеціальних фінансових інструментів – зокрема воєнного страхування, державних гарантій та компенсацій. Традиційні інструменти інвестиційної політики, розраховані на мирний час, не здатні повною мірою відповісти на виклики збройного конфлікту.

По-друге, програми пільгового кредитування та податкові стимули дають відчутний ефект, однак мають бути доповнені заходами зовнішнього рівня – міжнародними грантами, гарантіями та механізмами змішаного фінансування. Жоден окремий інструмент не здатний подолати комплекс інвестиційних бар'єрів воєнного часу: лише пакетне поєднання страхування, здешевлення капіталу та правових гарантій підсилює ефект кожного елемента.

По-третє, міжнародний досвід Ізраїлю, Хорватії, Колумбії та Руанди свідчить, що довіра інвесторів формується комплексно – через правову передбачуваність, компенсацію ризику та достатню інституційну спроможність. Для України, з її унікальним масштабом та технологічністю конфлікту, особливо актуальним є створення національного пулу страхування

воєнних ризиків, розвиток змішаного фінансування та активізація державно-приватного партнерства.

По-четверте, критична оцінка інструментів стимулювання інвестицій в Україні у 2022–2025 роках засвідчила, що кредитно-гарантійні та грантові програми підтримали ліквідність малого й середнього бізнесу, однак не запустили масштабних інвестиційних проєктів у реальному секторі. Ключовими прогалинами залишаються відсутність повноцінної системи страхування воєнних ризиків, нерозвиненість ринку капіталу та інституту державно-приватного партнерства. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою кількісних моделей оцінки ефективності пакетних інструментів та з емпіричною верифікацією запропонованої моделі (рис. 1) на конкретних секторальних прикладах.

Список використаних джерел

1. Гапонюк М., Стефанішин М. Фінансові інструменти для залучення іноземних інвестицій в Україні. Сталий розвиток економіки. 2024. № 4 (51). С. 134–139. URL: <http://www.economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/download/1093/1046>
2. Гончаренко М. Ф., Червінська Л. П., Скиба Г. І. Регіональна економіка України: фінансові інструменти зміцнення інвестиційної привабливості в умовах сталого розвитку. Управління змінами та інновації. 2025. № 13. С. 107–111. URL: <https://cmi.politehnica.zp.ua/index.php/journal/article/download/239/231>
3. Демченко О. Фінансові інструменти розвитку територіальних громад. Економіка та суспільство. 2021. № 27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/414/401>

4. Тіщенко Є. Фінансові інструменти управління інвестиційними ризиками в процесі відбудови економіки України. 2025. URL: <https://vb.vtdko.lt/object/elaba:247556055/247556055.pdf#page=181>
5. Ареф'єва О. В. Капітальні інвестиції та інвестиційна діяльність у забезпеченні цілей сталого розвитку: сучасні виклики, фінансові інструменти, стимулювання. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2025. № 3. С. 132–140. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2025/3/EV20253_132-140.pdf
6. Розумович Н., Куцеля Р. Характеристика сутності та складових державної інвестиційної політики. Економіка та суспільство. 2025. № 73. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/5850/5790>
7. Козак К. Б., Лагодієнко Н. В., Мудрак Р. П., Ларіна Т. Ф. Трансформація інвестиційної політики під час війни та післявоєнного відновлення. Здобутки економіки: перспективи та інновації. 2025. № 19. URL: <http://econp.com.ua/index.php/journal/article/download/569/529>
8. Нечипорук О. Класифікаційні ознаки інструментарію інвестиційної політики держави. Економіка та суспільство. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/371/358>
9. Нечаєва І. Інноваційні інструменти інвестування регіональних програм та проєктів. 2025. URL: https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/5081/1/Nechaieva_I_Innovatsiini_instrumenty_investuvannia_rehionalnykh_prohram_2025.pdf
10. Мунько А. Сучасні фінансові інструменти розвитку громад: відхід від бюджетного патерналізму. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування». 2023. № 3. С. 129–134. URL: <http://journals.academ.vinnica.ua/index.php/econo-pa/article/download/53/50>

11. On the Home Front: Ukraine's War Economy and the Spirit of Defiance. IWM Website. URL: <http://www.iwm.at/blog/on-the-home-front-ukraines-war-economy-and-the-spirit-of-defiance>

12. European Bank for Reconstruction and Development. Transition Report 2022–23: The Economics of War and Peace. URL: <https://2022.tr-ebrd.com/economics-of-war-and-peace/index.html>

13. IFC. The Private Sector's Stabilizing Effects in Fragile and Conflict-Affected Situations. 2019. URL: <https://www.ifc.org/content/dam/ifc/doc/mgrt/201902-ifc-fcs-study.pdf>

14. Ukraine has created a multi-level system of investment insurance against war risks. UkraineInvest. 2024. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/en/news/ukraine-has-created-a-multi-level-system-of-investment-insurance-against-war-risks/>

15. MIGA began to provide guarantees for the insurance of war risks from Trust Fund for the Support of Ukraine's Reconstruction and Economy. Ministry of Economy of Ukraine. 22.06.2023. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=en-GB&id=b6974395-42e2-4a35-aae3-8b618c2f49a9>

16. Wolf Theiss. Ukraine launches first national compensation programmes for war-damaged business assets and war-risk insurance premiums. 06.12.2025. URL: <https://www.wolftheiss.com/insights/ukraine-launches-first-national-compensation-programmes-for-war-damaged-business-assets-and-war-risk-insurance-premiums/>

17. Convergence Blended Finance. Blended Finance in Action – Investment in Fragile Contexts. 2023. URL: <https://www.convergence.finance/news/3lxpBEeV34FDrkYjyOSHj7/view>

18. Рада ухвалила закон про державно-приватне партнерство для залучення інвестицій у відбудову. Укрінформ. 19.06.2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/4005985-rada-uhvalila-zakon-pro-derzavnoprivatne-partnerstvo-dla-zalucenna-investicij-u-vidbudovu.html>

19. After two years of war, defense tech buoys Israel's economic recovery. The Times of Israel. 22.02.2026. URL: <https://www.timesofisrael.com/after-two-years-of-war-defense-tech-buoys-israels-economic-recovery/>

20. European Cluster Collaboration Platform. Israel Country Fact Sheet. 2021. URL: <https://www.clustercollaboration.eu/sites/default/files/2021-12/eccp-factsheet-israel.pdf>

21. OECD. FDI Qualities Review of Croatia: Advancing the Strategic Framework for Investment Promotion and Facilitation. OECD Publishing. 2023. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/11/fdi-qualities-review-of-croatia_33fc72ee/79b2345b-en.pdf

22. Національний банк України. Comment on Change in Real GDP in 2023. 01.04.2024. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2023-rotsi>

23. Lloyds Bank. Foreign Direct Investment in Ukraine. 2024. URL: <https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/ukraine/investment>

24. Таран А. О. Іноземні інвестори повернулись? Інвестиційна привабливість України в 2023 р. Матеріали семінару НБУ/NAUKMA. 2024. URL: <https://ezp.ukma.edu.ua/bitstreams/e48cd35d-2d3b-4ec6-b250-1f38ba23b89b/download>

25. Marsh McLennan. Proposed "war risk pool" for Ukraine recovery. 20.06.2023. URL: <https://www.oliverwyman.com/uk-ireland/our-expertise/insights/2023/insights-june/marsh-mclennan-proposes-plans-to-insure-ukraine-recovery.html>

26. VoxUkraine. How Ukraine Is Fulfilling the Ukraine Facility Program: €50 Billion from the EU and an Institutional Test of European Integration. 29.10.2025. URL: <https://voxukraine.org/en/how-ukraine-is-fulfilling-the-ukraine-facility-program-e50-billion-from-the-eu-and-an-institutional-test-of-european-integration>